

Somatické, psychické a sociální aspekty tělesného postižení

Postižení ve stáří

PhDr. Ivana Márová

Tělesné postižení

Somatické aspekty

- Pro akceptaci postižení klíčová doba vzniku
- Vrozené postižení
  - Smíření postupné
  - Vývoj s odlišností od narození, akceptaci využití kompenzačních pomůcek
- Získané postižení
  - Možnost srovnání předchozího stavu = extrémní zátěž
  - Motivace pacienta k otevřené budoucnosti
- Nezbytný je pocit užitečnosti vedoucí k sebejistotě
- Využití kompenzačních pomůcek, sociální služeb, bezbariérovost prostředí
- Další možné somatické aspekty:
  - Bolestivost, přidružené vady, inkontinence, samovolný únik stolice
  - Mimovolní pohyby
  - Deformace vznikající v důsledku primárního postižení

Tělesné postižení

Psychické aspekty

- Oblast psychického vývoje zahrnuje:
  - Biosociální vývoj
    - zahrnující tělesné vývoj a změny s ním spojené
  - Kognitivní vývoj
    - Vývoj všech složek psychiky (rozhodování, poznání, myšlení)
  - Psychosociální vývoj
    - Formování vlastností na základě sociálního kontaktu, budování mezilidských vztahů, sociální pozice jedince
- Proces vyrovnání se s existencí postižení
  - Šok
  - Popření
  - Agrese
  - Deprese a snaha o smlouvání (co vše je vlastně ztraceno?)
  - Vyrovnání se, akceptace, reorganizace života

Tělesné postižení

Psychické aspekty

- Existence postižení může mít vliv na vývoj psychiky jedince
- Podoba přidružené vady, sekundárního důsledku postižení, případně sociálního prostředí
- Možné formy:
  - Emocionální labilita
  - Poruchy mentálních dovedností (pozornost, paměť, omezení analyticko-syntetických schopností)
  - Sklony k afektivním reakcím/ hysterie
  - Tendence ke zneužívání svého stavu k získání benefitů

Tělesné postižení

Psychické aspekty

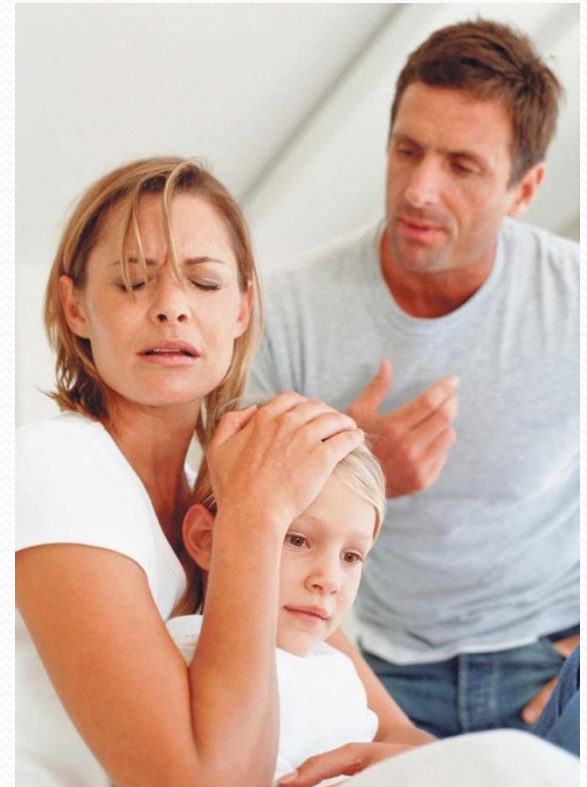
- **Vztah dítěte k postižení**

- V období novorozence a kojence v podstatě bez obtíží, nezbytný je kvalitní vztah s rodiči
  - Citová, sensorická, pohybová deprivace
- Období batolete = osamostatňování, uvědomování si vlastního já
  - Omezení hybnosti = omezení pohybu
- Předškolní období
  - Pocity úzkosti, méněcennosti, prvotní uvědomění si odlišnosti
- Mladší školní věk
  - Dominantní je výkon – je-li nedostatečný = pocity méněcennosti
  - Intenzivní potřeba identifikace s pozitivním vzorem
- Puberta
  - Období mnoha rozporů, sexuální potřeby, první lásky – období nepřiměřených reakcí
- Adolescence
  - Budování vlastní pozice ve společnosti, osvojování klíčových rolí (profesní, rodičovské, partnerské) – omezení vychází z charakterů postižení

Tělesné postižení

Psychické aspekty

- **Vztah rodičů k dítěti s postižením**
  - Přetrvávající pocity smutku a rozčarování může vést k odmítání dítěte
    - Sociální, citová, podnětová deprivace
  - Opakem: Hyperprotektivní rodiče

Tělesné postižení

Sociální aspekty

- Tělesné postižení je determinováno společensky
- Teprve při konfrontaci s prostředím se ukazuje skutečný rozsah postižení
  - Může nastat nerovnováha vztahu člověka a prostředí a narušení kvality života
- Jedinec s tělesným postižením jsou v mnohotvárném vztahu ke společnosti
  - Od extrémní marginality (okrajového postavení) až k postavení rovnocennému

Tělesné postižení ve stáří

Tělesné postižení ve stáří

- **Stáří**
  - Závěrečné období lidského života
- **Stárnutí**
  - Celoživotní proces související s komplexním ubýváním psychických i fyzických sil, změna sociálních rolí a způsobu života
- **Cíle rehabilitace ve stáří**
  - **Udržení funkcí** v co nejlepším stavu
  - Potřeba udržení maximální možné **nezávislosti**
  - **Motivace** pro budoucí rehabilitaci a život
- **Problémy ve stáří**
  - Somatické a metabolické změny, chronická onemocnění, nemocnost, úrazy
  - Menší fyzická a psychická odolnost
  - Časté přehlížení tělesných problémů

Tělesné postižení ve stáří

- **Onemocnění ve stáří**
  - Vnitřní onemocnění (metabolismus)
  - Vady srdce a oběhového systému (krevní tlak, ateroskleróza)
  - Vady pohybového aparátu
  - Degenerativní onemocnění – artrózy, artritidy
  - Demence různého typu
- Základem rehabilitace ve stáří je vyznačení **malých krůčků**, kterých je možno dosáhnout (=motivační faktor)

Tělesné postižení ve stáří

- **Rehabilitace ve stáří**

- Životně-praktické kompetence
  - Zvládnutí povinností všedního dne – osobní hygiena, stravování, oblékání, vedení domácnosti, pochůzky po úřadech
- Výkonově relevantní kompetence
  - Využití tělesných schopností k vnímání psychických možností, vytrvalosti
- Kreativní kompetence
  - Uchovávání a podpora idejí akceptace, spontaneity, připravenosti na změnu (ochota riskovat), zvědavost
- Kompetence k překonávání krize při řešení problému
  - Zvládání ran osudu (zprávy o úmrtí přátel, zátěžové situace, nemoc)
- Sociální kompetence
  - Uchovávání, vytváření a péče o sociální kontakty, udržení sociální sítě, případně tvorba nové

Tělesné postižení ve stáří

- **Aktivní stáří**
  - Vzdělávání ve stáří
    - Univerzity třetího věku – U₃V
  - Kluby aktivního stáří
  - Ergoterapeutické dílny pro seniory
  - Stacionáře
  - Výlety pořádané neziskovými organizacemi
- Vše v součinnosti s rodinou a dobrým zázemím

Pečujte o své seniory. I vy jednou budete staří ....

DĚKUJI ZA POZORNOST

